

prawo karne – zespół norm prawnych, którego głównym zadaniem jest ochrona dóbr społecznych przed czynami szczególnie niepożądanymi za pomocą specjalnych środków (kara, ulgi warunkowe) stosowanych wobec sprawców tych czynów;

funkcje prawa karnego – 1. podział: uniwersalne: 1) zapewnianie realizacji idei sprawiedliwości–funkcja sprawiedliwościowa, 2) ochrona porządku prawnego–funkcja ochronna: a) prewencja ogólna: -funkcja odstrasżająca (prewencja ogólna negatywna), -funkcja edukacyjna (prewencja generalna pozytywna), b) prewencja szczególna – oddziaływanie na jednostkę, która złamała zakaz prawny i została poddana sankcji przewidzianej przez prawo karne: -funkcja represyjna, związana z karą, która powinna zreflektować skazanego i skłonić go do zaniechania popełnienia dalszych przestępstw, -funkcja izolacyjna, -funkcja resocjalizacyjna w szerokim znaczeniu (funkcja resocjalizacyjna w wąskim znaczeniu (wychowanie), funkcja opiekuńcza, funkcja lecznicza), 3) gwarancje praw człowieka–funkcja gwarancyjna, 4) naprawienie krzywdy poniesionej przez ofiarę 2. podział: 1) funkcje zamierzone – bierze się pod uwagę intencje ustawodawcy, 2) funkcje rzeczywiste – bierze się pod uwagę praktyczne działania w rzeczywistości społecznej.

Źródła prawa karnego - zgodnie z Konstytucją RP: Konstytucja (np. art. 42), ratyfikowana umowa międzynarodowa, ustawa, rozporządzenie, akty prawa miejscowego (kodeks karny z '97 r. z późn zm składajęcyc się z cz ogólnej, szczególnej i wojskowej, kodeks karny skarbowy, przepisy innych ustaw np. ustawa o związkach zawodowych, prawo autorskie, prawo prasowe, ustawa o przeciwdziałaniu alkoholizmowi i wychowaniu w trzeźwości, kodeks spółek handlowych)

Zasady prawa karnego–skodyfikowane normy o podstawowym znaczeniu dla odpowiedzialności karnej, odnoszące się do wszelkich przestępstw i instytucji prawno-karnych.

Zasada nullum crimen, nulla poena sine lege-nie ma przestępstwa i kary bez ustawy (w chwili popełnienia czynu): -nullum crimen sine lege certa–opis przestępstwa musi się cechować odpowiednim stopniem określoności, ostrości; -nullum crimen sine lege stricta–ustawa karna nie może być z niekorzyścią dla sprawcy poddawana wykładni rozszerzającej ani wnioskowaniu per analogiam.

Zasada należytej określoności. a) opis syntetyczny–ogólna charakterystyka nakazanego czy zakazanego zachowania: -przestępstwa skutkowe (społeczna szkodliwość przestępstwa zależy od skutku, a w mniejszej mierze od czynu, mogą być popełnione przez działanie, jak i zaniechanie), -przestępstwa bezskutkowe (o społecznej szkodliwości decyduje czyn i jego okoliczności, a rezultat nie ma znaczenia dla odpowiedzialności karnej), b) opis kazuistyczny–pełniejsza charakterystyka tego zachowania.

Zakaz wstecznego działania (lex retro non agit) ustawy karnej-zakaz (bądź nakaz) musi istnieć w chwili czynu (jest to tożsame z zakazem retroakcji, czyli wstecznego działania).

Zasada nullum crimen sine lege periculo sociali (nie ma przestępstwa bez społecznego niebezpieczeństwa).

Zasada proporcjonalności: 1) zasada przydatności–ograniczenie praw i wolności człowieka może nastąpić wyłącznie ze względu na dążenie do osiągnięcia określonego celu, sankcja musi być dobrana adekwatnie do celu, 2) zasada konieczności–spośród różnych środków należy wybrać ten, który niesie za sobą najmniejszą ingerencję w sferę prawa i wolności obywatelskich, 3) zasada proporcjonalności sensu stricto–konieczność porównania efektu z dolegliwością („koszt” nie może przeważać rezultatów).

Zasada osobistej odpowiedzialności-każdy odpowiada za swój czyn zabroniony – art. 1 §1, zakaz odbywania za kogoś innego kary–art. 239 §.

Zasada indywidualizacji odpowiedzialności-kształt odpowiedzialności karnej zależy od tego, jaki czyn został popełniony, jaki jest sprawca, jakie wskazuje właściwości.

Zasada indywidualizacji wymiaru kary-jak wyżej.

Zasada nullum crimen sine culpa-nie ma przestępstwa bez zawinienia.

Pozakodeksowe okoliczności wyłączające winę (art.1§3)—postanowienia odnoszące się do braku zawinienia: a) wynikające z nieosiągnięcia odpowiedniego wieku—art. 10, b) spowodowane stanem psychiki (niepoczytalność art. 31§1), c) anormalna sytuacja motywacyjna – art. 26§2, d) usprawiedliwiona nieświadomość bezprawności – art.30, e) usprawiedliwione urojenie okoliczności wyłączającej bezprawność bądź winę – art.29.

Zasada humanitaryzmu-sprawca przestępstwa nie przestaje być człowiekiem, popełnienie przestępstwa nie pozbawia o ludzkiej godności.

Zasada in dubio pro reo-w razie wątpliwości na korzyść sprawcy.

Przestępstwo-wystąpienie poniższych elementów w sposób łączny to przestępstwo: 1. czyn człowieka—w zachowaniu człowieka należy dopatrywać się czynów (to także zaniechanie, brak aktywności), 2. bezprawny (wyczerpanie przez ten czyn ustawowych znamion czynu zabronionego)—musi naruszać przepisy ustawy, niezgodny z prawem, 3. zawiniony (wina sprawcy)—musi wystąpić element winy, 4. karalny (jego karna bezprawność)—musi być za ten czyn wymierzona kara, 5. społecznie szkodliwy (szkodliwość społeczna)-znikoma, normalna i nieznaczna szkodliwość społeczna nie jest przestępstwem.

Klasyfikacja przestępstw: 1) ze względu na wysokość grożącej kary (kryterium wagi): a) zbrodnia to czyn zagrożony karą pozbawienia wolności na czas nie krótszy od 3 lat albo karą surowszą, b) występki to czyn, za który grozi kara pozbawienia wolności przekraczająca miesiąc do 3 lat, kara ograniczenia wolności lub grzywna powyżej 30 stawek dziennych; 2) z uwagi na skutek: a) skutkowe-składa się na nie działanie sprawcy i skutek tego działania (kradzież, rozbój, zabójstwo, uszkodzenia ciała), b) bezskutkowe (formalne)-do jego popełnienia dochodzi przez samo działanie sprawcy, bez względu na skutek; 3) ze względu na rodzaj winy sprawcy: a) umyślne, b) nieumyślne; 4) ze względu na sposób zachowania się sprawcy: a) popełnione przez działanie, b) popełnione przez zaniechanie; 5) ze względu na sposób ścigania: a) z urzędu przez oskarżyciela publicznego, najczęściej prokuratora, b) z oskarżenia prywatnego; 6) Ze względu na typ przestępstwa: a) podstawowy (zabójstwo min 8 lat), b) kwalifikowany (morderstwo min 12 lat), c) uprzywilejowany (nieumyślne spowodowanie śmierci 6 m-cy do 5 lat).

Obowiązywanie ustawy karnej pod względem czasu-obowiązuje od momentu jej wejścia w życie, który to moment określa ona sama, vacatio legis-okres między opublikowaniem ustawy a jej wejściem w życie, czas popełnienia przestępstwa.

Obowiązywanie ustawy pod względem miejsca i osób-zasięg działania określają zasady obowiązywania ustawy karnej, wskazujące sytuacje, w których przepisy karne danego państwa mają zastosowanie, i w konsekwencji, w których właściwe są sądy karne danego państwa; regulowanie zakresu zastosowania ustaw karnych-suwerenne uprawnienia każdego państwa (w granicach normy prawa międzynarodowego).

Zasada represji wszechświatowej-zasada uniwersalna, zamieszczona w art. 113 KK przewiduje stosowanie polskiej ustawy karnej do cudzoziemców i obywateli polskich w razie

popelnienia przez nich przestępstw ściganych na mocy zobowiązania wynikającego z umów międzynarodowych.

Formy stadialne popelnienia przestępstwa-czynności współukarane uprzednie, karze się za ostatni etap który udało się osiągnąć sprawcy czyli dokonanie, a czynności wcześniejsze traktuje się jako współukarane: zamiar, przygotowanie, usiłowanie, dokonanie. Zamiar-nastawienie psychiczne sprawcy polegające na chęci popelnienia przestępstwa, albo przewidywaniu możliwości jego popelnienia. Przygotowanie-stworzenie warunków do przedsięwzięcia czynu zmierzającego bezpośrednio do dokonania określonego czynu zabronionego art. 16 § 1: -wieloosobowe, -jednoosobowe; przygotowanie jest niekaralne, chyba że ustawa stanowi inaczej; bezkarność sprawcy który dobrowolnie od przygotowania odstąpił art. 17 § 1. usiłowanie-odpowiada za usiłowanie kto w zamiarze popelnienia czynu zabronionego swoim zachowaniem bezpośrednio zmierza do jego dokonania które jednak nie następuje art. 13 § 1, podziały: 1) podział: a) ukończone, zupełne-sprawca wykonał wszystkie czynności mające prowadzić do zamierzonego celu, jednakże do dokonania czynu zabronionego nie doszło, np. oddanie strzału w zamiarze pozbawienia życia w kierunku ofiary, która przeżyła, b) nieukończone, niezupełne-sprawca zrealizował jedynie część zamierzonych czynności mających doprowadzić do przestępnego celu np. naładowanie broni i wymierzenia w kierunku ofiary i wkroczenie Policji tuż przed oddaniem strzału, 2) podział: a) chybione-np. sprawca strzelił do ofiary, ale chybił; b) zatamowane-do dokonania nie doszło na skutek ingerencji osób trzecich 3) podział – W. Wolter: a) zatamowanie-sprawca nie mógł doprowadzić do dokonania, chociaż miał zamiar przestępstwa dokonać, b) zaniechane-nie doszło do dokonania, gdyż sprawca, mimo że poprzednio miał zamiar dokonania, obecnie już tego zamiaru nie ma, chociaż mógłby dokonać przestępstwa;4) podział-specyficzna forma: a) kwalifikowane-sprawca nie osiągnął zamierzonego celu stanowiącego znamię czynu zabronionego, jednakże swoim zachowaniem powoduje inny skutek, stanowiący o dokonaniu innego typu czynu zabronionego; 5) podział-na podstawie art. 13 § 2: a) udolne-do dokonania nie doszło, ale obiektywnie mogło dojść , b) nieudolne-do dokonania obiektywnie dojść nie mogło, o czym sprawca działający w błędzie nie wiedział, c) bezwzględnie nieudolne-cechuje znikomy lub żaden stopień społecznej szkodliwości, nie dochodzi do dokonania, bo nie ma osoby, na której dokonuje się czynu zabronionego np. nakłuwanie laleczki voo-doo;6) podział-dot. odstąpienia: a) niezakończone-np. sprawca wycelował naładowaną broń w stronę ofiary, lecz później zrezygnował z oddania strzału, b) zakończone, ale chybione-np. sprawca strzał oddał, chybił, mimo jednak możliwość powtórzenia strzału-tego nie zrobił; 7) podział-dot. czynnego żalu: a) zakończone-np. sprawca oddał celny strzał w kierunku ofiary, do śmierci jednak nie doszło, gdyż sprawca natychmiast udzielił pierwszej pomocy i wezwał pogotowie ratunkowe.

Formy zjawiskowe popelnienia przestępstwa-dwa rodzaje form zjawiskowych sprawstwa, tj. formy sprawcze oraz formy niesprawcze. W ramach form sprawczych wyodrębnia się: sprawstwo pojedyncze (jednosprawstwo), współsprawstwo (współdziałanie sprawcze), sprawstwo kierownicze i sprawstwo polecające. W ramach niesprawczych form wyodrębnia się: pomocnictwo i podżeganie. Sprawstwo pojedyncze (jednosprawstwo), współsprawstwo (współdziałanie sprawcze), porozumienie, sprawstwo kierownicze, sprawstwo polecające, pomocnictwo, podżeganie i prowokacja.

Okoliczności wyłączające bezprawność czynu (kontratypy)-okoliczność wyłączająca karną bezprawność czynu, zaistnienie kontratypu powoduje, że zachowanie wypełniające znamiona czynu zabronionego nie jest przestępstwem: 1. kontratypy ustawowe: a) obrona konieczna, b) stan wyższej konieczności-okoliczność wyłączająca bezprawność art. 26 § 1, okoliczność

wyłączająca winę art. 26 § 2, c) dozwolone ryzyko nowatorskie, d) prawo do krytyki-dot. przestępstwa zniesławienia art. 212, e) ostateczna potrzeba-część wojskowa; 2. kontratypy pozaustawowe: a) zgoda uprawnionego, b) prawo karcenia, c) zwyczaj (dyngus, zwyczaj upominków), d) ryzyko sportowe.

Okoliczności wyłączające winę: a) nieletniość-17 lat (pewne przypadki 15, lub pomiędzy 17 a 18), b) niepoczytalność (art. 31), c) błąd-nieświadomość bezprawności: co do faktu, prawa, okoliczności wyłączających bezprawność lub winę (art. 29), okoliczności stanowiącej ustawowe znamię czynu (art. 28 § 1), okoliczności stanowiącej znamię typu uprzywilejowanego (art. 28 § 2), okoliczności stanowiącej znamię typu kwalifikowanego, kontratypu lub okoliczności wyłączających winę (art. 29), prawa (art. 30).

Przestępstwo ciągle: 1) koncepcja jednoczynowa-sprawca wielu zachowań wyczerpuje jednorazowo tymi zachowaniami znamiona jednego typu czynu zabronionego; 2) koncepcje wieloczynowe: a) zbieg niewłaściwy-przestępstwo ciągle jest to niewłaściwy (pomijalny) zbieg przestępstw, w którym każdy czyn rozpatrywany osobno wyczerpuje ustawowe znamiona czynu zabronionego, b) zbieg właściwy-przestępstwo ciągle za odmiana właściwego zbiegu przestępstw, poszczególne czyny zabronione nie są sumowane, ocenie z punktu widzenia znamion czynu zabronionego podlegają poszczególne czyny, a nie całość zachowania.

Ciąg przestępstw-odmiana realnego zbiegu przestępstw, od innych postaci realnego zbiegu przestępstw wyróżniają go: popełnienie przestępstw w krótkich odstępach czasu, realizacja znamion tego samego typu czynu zabronionego i popełnienie czynów w podobny sposób.

Zbieg przestępstw- związany jest z wielością czynów (liczba zachowań, sterowanych wolą sprawcy, podjętych przez niego), wyróżnia się zbieg przestępstw realny, pozorny i pomijalny.

Kara łączna-instytucja prawa karnego materialnego, a zarazem instrument polityki karania, który znajduje zastosowanie do sprawcy, który popełnił dwa lub więcej przestępstw zanim zapadł pierwszy wyrok, choćby nieprawomocny, co do któregośkolwiek z nich. Systemy wymierzania kilku kar: -system kumulacji kar (USA), -system absorpcji-kara najsurowsza pochłania kary łagodniejsze, -system asperacji-jako podstawę przyjmuje się najsurowszą z kar, którą się obostrza w sposób przewidziany w ustawie, -system mieszany redukcyjny-obniżenie kary ustalonej w wyniku zsumowania kar jednostkowych orzeczonych za poszczególne przestępstwa, -system mieszany oparty na zasadzie asperacji. Polski Kodeks karny z 1997 roku opiera się na systemie mieszanym z tym, że sąd ma możliwość zastosowania pełnej absorpcji orzeczonych kar, jak i ich sumy. Łączenie kar-łączeniu podlegają kary tego samego rodzaju, jednakże wysokość orzeczonej kary łącznej nie może przekroczyć w przypadku: -grzywny 810 stawek dziennych, -kary ograniczenia wolności 2 lata, kary pozbawienia wolności 15 lat, -gdy najsurowszą za jedno ze zbiegających przestępstw jest kara 25 lat pozbawienia wolności albo dożywotniego pozbawienia wolności, orzeka się tę karę jako karę łączną (zasada absorpcji), -zbiegu dwóch lub więcej kar 25 lat pozbawienia wolności sąd może orzec albo według zasady absorpcji karę 25 lat pozbawienia wolności, albo według zasady asperacji karę dożywotniego pozbawienia wolności, -kara pozbawienia wolności z karą ograniczenia wolności-orzeka się karę łączną pozbawienia wolności, przy czym jeden miesiąc ograniczenia wolności odpowiada 15 dniom pozbawienia wolności.

Wyrok łączny-może być wydany w stosunku do osoby, która została skazana prawomocnymi wyrokami jednego lub różnych sądów i zachodzą warunki do orzeczenia kary łącznej (art. 569 § 1 kpk), wydanie wyroku łącznego zastępuje pojedyncze wyroki, a skazany odbywa jedną karę wskazaną w wyroku łącznym.

Kary: 1) kara grzywny: a) system kwotowy, b) system stawek dziennych (od 10 do 360, od 10 do 2000zł), c) samoistnie lub kumulatywnie z karą pozbawienia wolności; 2) kara ograniczenia wolności (art. 34-36): a) od miesiąca do 12 miesięcy, b) skazany nie może bez zgody sądu zmieniać miejsca stałego pobytu, c) skazany jest zobowiązany wykonywania pracy wskazanej przez sąd, d) skazany ma obowiązek udzielania wyjaśnień dot. przebiegu odbywania kary; kara pozbawienia wolności (art. 37)-trwa od miesiąca do 15 lat, wymierza się w miesiącach i latach, typy zakładów karnych: zamknięte, otwarte i półotwarte; 4) kary najsurowsze-dożywotniego pozbawienia wolności i 25 lat pozbawienia wolności, skazany na karę dożywotniego pozbawienia wolności może skorzystać z warunkowego zwolnienia po odbyciu 25 lat pozbawienia wolności, sąd ten próg może podwyższyć; 5) kary zastępcze-gdy z różnych powodów nie doszło do wykonania kar orzeczonych w wyroku, przewidziane dla kary grzywny i kary ograniczenia wolności.

Środki karne-10 środków karnych, dwa dotyczą dóbr osobistych, cztery mają charakter majątkowy, a cztery są różnego rodzaju zakazami: I. charakter osobisty: 1. pozbawienie praw publicznych – art.40 – utrata czynnych i biernych praw, 2. podanie wyroku do publicznej wiadomości. II. zakazy: 3. zakaz zajmowania określonego stanowiska, wykonywania określonego zawodu lub prowadzenia określonej działalności gospodarczej (art. 41§1 i 41§2), 4. zakaz prowadzenia działalności związanej z wychowaniem, leczeniem, edukacją małoletnich lub z opieką nad nimi (art. 41§1a i 1b), 5. obowiązek powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, zakaz kontaktowania się z określonymi osobami lub zakaz opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu, 6. zakaz prowadzenia pojazdów (art. 42); Czas trwania i uchylenia środków karnych wymienionych w punktach: 1,3,6 - orzeka się środki karne od roku do 10 lat, wyjątek: chyba, że zakaz prowadzenia pojazdów orzeczono na zawsze; 4,5 - orzeka się środki karne od roku do 15 lat, wyjątek: chyba, że zakaz z pkt 4 orzeczono na zawsze, wszystkie środki od 1-5 orzeka się w latach, o ile nie są wyznaczone na zawsze – art.43§1. III. Charakter majątkowy: 7) przepadek-na rzecz Skarbu Państwa, 8) naprawienie szkody-art. 46§1, 46§2, 9) nawiązka, 10) świadczenie pieniężne-art.49-do 20 000 zł, sąd zaznacza na jaki cel suma zostanie przeznaczona.

Środki zabezpieczające-stosuje się zamiast kary wobec sprawcy czynu zabronionego, który nie podlega odpowiedzialności karnej z powodu niepoczytalności lub znikomej społecznej szkodliwości czynu: 1) środki izolacyjno-lecznicze: -umieszczenie w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym, -umieszczenie w zakładzie karnym, w którym stosuje się szczególne środki lecznicze lub rehabilitacyjne, -umieszczenie w zakładzie zamkniętym lub skierowanie na leczenie ambulatoryjne po odbyciu kary, -umieszczenie w zamkniętym zakładzie leczenia odwykowego, -skierowanie na leczenie ambulatoryjne lub na rehabilitację do odpowiedniej placówki połączone z oddaniem pod dozór kuratora; 2) środki administracyjne: pow. 3, 4, 5, 6, 7.

Zasady sądowego wymiaru kary-zasady wyznaczające ramy dla konkretnego wymiaru kary, określone w Konstytucji oraz w Kodeksie karnym: 1) zasady ogólnoustrojowe: -zas. poszanowania godności człowieka, -zas. humanitaryzmu polityki karnej, -zas. równości wobec prawa, -zas. proporcjonalności; 2) zasady kodeksowe: -zas. swobodnego uznania

sędziowskiego w granicach określonych w ustawie, -zas. winy, zas. społecznej szkodliwości, -zas. oznaczoności kar i środków karnych.

Dyrektywy sądowego wymiaru kary-ustawowo określone wskazówki dla sądu, dotyczące wyboru kary lub środka karnego: -dyr. prewencji indywidualnej-podstawowym kryterium orzeczenia kary (środka karnego) jest przede wszystkim osobowość skazanego; -dyr. prewencji generalnej-ma na celu kształtowanie świadomości prawnej społeczeństwa; -dyr. zadośćuczynienia pokrzywdzonemu.

Nadzwyczajne złagodzenie kary-uelastycznienie granic ustawowego wymiaru kary, zgodnie z art. 60 § 6 KK polega to na wymierzeniu kary poniżej dolnej granicy ustawowego zagrożenia przewidzianego w sankcji za dane przestępstwo albo kary łagodniejszej rodzajowo według następujących zasad: a) jeżeli co najmniej 25 lat pozbawienia wolności to karę pozbawienia wolności nie niższa niż 8 lat; b) jeżeli inna kara to nie mniej niż jednej trzecia dolnej granicy ustawowego zagrożenia; c) jeżeli występki, przy czym dolną granicą to pozbawienie wolności nie niższa od roku to grzywna, kara ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności; d) jeżeli występki, przy czym dolną granicą to kara pozbawienia wolności niższa od roku, wtedy grzywna albo kara ograniczenia wolności; e) jeżeli alternatywnie: grzywna, ograniczenie wolności i pozbawienie wolności, nadzwyczajne złagodzenie kary polega na odstąpieniu od wymierzenia kary i orzeczeniu środka karnego wymienionego w art. 39 pkt. 2-8.

Nadzwyczajne obostrzenie kary-wymierzenie kary powyżej górnej lub dolnej granicy zagrożenia przewidzianego w sankcji za dane przestępstwo albo ograniczenia możliwości wyboru przez sąd rodzaju kary, gdy występują sankcje alternatywne: 1) sprawca przestępstwa popełnił je w warunkach recydywy specjalnej lub multirecydywy, 2) sprawca z popełniania przestępstw uczynił sobie stałe źródło dochodu, 3) sprawca popełnił przestępstwo działając w zorganizowanej grupie albo związku mającym na celu popełnianie przestępstw, 4) sprawca popełnił występki o charakterze chuligańskim, 5) sprawca popełnił przestępstwo o charakterze terrorystycznym, 6) sprawca wypadku drogowego był w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego albo uciekł z miejsca zdarzenia.

Odstąpienie od wymierzenia kary-darowanie kary za przestępstwo z uwagi na szczególne okoliczności jego popełnienia: a) sprawca współdziałał z innymi osobami w popełnieniu przestępstwa, jeżeli ujawni on następnie wobec organu ścigania informacje dotyczące współuczestników przestępstwa oraz istotne okoliczności jego popełnienia, choć jest to dla niego obligatoryjne, b) w wypadkach przewidzianych w ustawie, c) niską szkodliwość społeczną, d) sąd może ograniczyć się do orzeczenia środka karnego, jeżeli jego orzeczenie wystarczy dla spełnienia celów kary (tylko przestępstwa zagrożone karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą lat 3 albo alternatywnie karą grzywny, ograniczenia wolności lub pozbawienia wolności, nie dot. występku o charakterze chuligańskim).

Przedawnienie: 1) karalności-upływ terminów powoduje ustanie karalności czynu, nie można wszcząć postępowania karnego: a) 30 lat zbrodnie zabójstwa, b) 20 lat inna zbrodnie, c) 15 lat występki zagrożony karą pozbawienia wolności przekraczającą 5 lat, d) 10 lat występki zagrożony karą pozbawienia wolności przekraczającą 3 lata, e) 5 lat pozostałe występki, f) zbrodnie przeciwko ludzkości i zbrodnie wojenne nie ulegają przedawnieniu, g) karalność przestępstwa ściganego z oskarżenia prywatnego po roku od dowiedzenia się pokrzywdzonego o osobie sprawcy przestępstwa, lecz nie później niż z upływem 3 lat od popełnienia czynu; 2) wykonania kary-upływ terminów powoduje ustanie wykonalności

wyroku, co oznacza że nie można wykonać kary orzeczonej wobec skazanego za przestępstwo: a) 30 lat skazanie na karę pozbawienia wolności przekraczającą lat 5 albo karę surowszą, b) 15 lat skazania na karę pozbawienia wolności nieprzekraczającą 5 lat, c) 10 lat skazania na inną karę.

Zatarcie skazania-uznanie skazania za przestępstwo za niebyłe po upływie określonego czasu: a) karę pozbawienia wolności lub na karę 25 lat pozbawienia wolności z mocy prawa z upływem 10 lat od wykonania lub darowania kary albo od przedawnienia jej wykonania (art.107 par.5 i 6 k.k.), b) pozbawienie wolności do 3 lat, sąd może na wniosek skazanego zarządzić zatarcie już po upływie 5 lat od wykonania, darowania lub przedawnienia jej wykonania (art. 107 par. 2 k.k.), c) dożywotnie pozbawienie wolności z mocy prawa z upływem 10 lat wykonania lub darowania kary albo od przedawnienia jej wykonania, d) odstąpienie od wymierzenia kary z mocy prawa z upływem roku od wydania prawomocnego orzeczenia, e) zatarciu nie podlegają przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności, jeśli poszkodowanym była osoba poniżej 15 roku życia (Art.106a).

Ułaskawienie–indywidualny akt ingerencji odpowiedniego organu władzy wykonawczej lub ustawodawczej w kompetencje władzy sądowniczej polegający najczęściej na całkowitym darowaniu kary lub też częściowym złagodzeniu postanowień wyroku sądowego, prawem łaski dysponuje na podstawie art. 139 Konstytucji Prezydent RP, bezskuteczny wobec osób skazanych przez Trybunał Stanu, orzeczeń trybunałów międzynarodowych a także rozstrzygnięć w sprawach cywilnoprawnych.

Amnestia–jednorazowe darowanie lub złagodzenie prawomocnie orzeczonych kar lub środków karnych za popełnione przestępstwa lub wykroczenia określonego rodzaju poprzez wydanie aktu prawnego, ma charakter zbiorowy, zazwyczaj łączy się z abolicją.

Abolicja–odstąpienie od ścigania określonej kategorii przestępstw, obejmuje nakaz niewszczywania postępowania karnego lub umorzenia postępowania już wszczętego: a) bezwarunkowa-natychmiastowe uchylenie karalności od momentu wejścia w życie aktu abolicyjnego, b) warunkowa-uzależnia uchylenie karalności od spełnienia określonych przesłanek.

Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu: a) zabójstwo (art. 148)-umyślne pozbawienie człowieka życia, *od lat 8, karze 25 lat pozbawienia wolności albo karze dożywotniego pozbawienia wolności*, b) dzieciobójstwo (art. 149)-od 3 miesięcy do 5 lat pozbawienia wolności, c) eutanazja (art. 150)-pozbawienie wolności od 3 miesięcy do 5 lat, d) namowa lub pomoc do samobójstwa (art. 151)- *pozbawienie wolności od 3 miesięcy do lat 5*, e) przerwanie ciąży za zgodą kobiety (art. 152)-pozbawienie wolności do lat 3, gdy płód osiągnął zdolność do samodzielnego życia poza organizmem kobiety od 6 miesięcy do lat 8 kary pozbawienia wolności, f) przerwanie ciąży bez zgody kobiety (art. 153)-pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8, gdy płód... od roku do lat 10, g) śmierć kobiety jako następstwo aborcji (art. 154)-aborcja za zgodą pozbawienia wolności od roku do lat 10, bez zgody pozbawienie wolności od lat 2 do 12, h) nieumyślne spowodowanie śmierci (art.155)-pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5, i) ciężki uszczerbek na zdrowiu (art. 156)-umyślne pozbawienia wolności od roku do lat 10, nieumyślne pozbawienia wolności do lat 3, umyślne skutek śmiertelny pozbawienia wolności od lat 2 do 12, i) zwykłe i lekkie uszkodzenie ciała, rozstrój zdrowia (art. 157 i 157a) –pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5, nie dłużej niż 7 dni grzywna, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2, nieumyślne grzywna, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do

roku, j) Udział w bójce lub pobiciu (art. 158) - pozbawienia wolności do lat 3, k) Użycie w bójce niebezpiecznego narzędzia (art. 159)- pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8, l) narażenie na niebezpieczeństwo (art. 160), m) narażenie na chorobę wywołaną wirusem HIV, zakaźną lub weneryczną (art. 161), n) nieudzielenie pomocy w niebezpieczeństwie (art. 162)